

התיסמונת של המדינה: תבהלת סגירת השער

פאניקה

של הנסיגה. ואם מובארכ אינו יכול לבוא לישראל, בנין לא יוכל לנסוע למצרים. העובדה שאמצעי התיקשורת בישראל שיבחו מעשה האיוות זה, ושגם בכנסת לא נמצא מי שינגח אותו, מלמדת הרבה על מצבה של ישראל ערב הנסיגה.

כך פאניקה היא בלתי-רציונלית. אדם מבוהל אינו מסוגל לחשוב בקור-רוח.

משום-כך אין טעם רב בשאלה: מדוע נדמה לממר שלה ולציבור בישראל כי ב-26 באפריל נסגר שער? הרי לכאורה נכון ההיפך: ב-26 באפריל נפתח שער. השגות בין שתי המדינות עזה ביום זה על פסים של קבע.

לא התבהלה היתה צריכה לשרור באוהלינו, אלא השימחה. הנה, למרות כל הסכנות וההפרעות, הסתיימו בהצלחה כל שלביההכנה לשלום המצרי-ישראלי.

אם כן, מניין המועקה? מניין הפחד? מניין ההרה-ר גשה הנוראה שהנה מקיץ הקץ, וכדאי לחטוף מהר מה שניתן עוד לחטוף?

מקור התופעה בעובדה שהצבענו עליה לא-פעם: ההכרז היסודי בין שתי תפיסות לגבי מהות השלום הישראלי-מצרי.

התפיסה האחת אומרת כי שלום זה אינו אלא שלב ראשון לקראת שלום כולל בין ישראל והעולם הערבי כולו. במיסגרת השלום הזה תתקבל ישראל לחברת העמים של המרחב, ותשתלב בחיים המדיניים והכל-כליים של האזור הגיאוגרפי שבו היא שוכנת. תמורת הישג זה תצטרך לוותר על השטחים שכבשה ב-1967 וגם - אכן - על השליטה הבלעדית בירושלים.

זאת היתה תפיסתו של אדריכל השלום, אנוור אל-סאדאת. הוא השליך אותה בגלוי בנאומו ההיסטורי בכנסת. היא מצאה הן במחנה השלום הישראלי (שחלק ממנו דגל בה עוד לפני כן) וגם אצל כמה ממנהיגי ישראל, כמו עזר ויצמן.

התפיסה השנייה אומרת שהשלום כדרום הוא מכשיר להמשך המיזחמה בשאר המזרח הדרומי.

ישראל ויתרה על נכסים אסטרטגיים ואחרים בסניני כדי להוציא מן המילחמה את הצבא הערבי החזק ביותר. תר, סיני והחזרה כדי לחזק את השליטה בגדה, ברצועה ובגולן.

תפיסה זו לא בוטאה אף פעם בפשטות ובבירור, אך העולם הערבי הבין את הדברים מן הרגע הראשון, וזהו מקור זעמו הרב על מצריים.

החל ב-27 באפריל בבוקר תתגלה הסתירה הזאת לעיני כולם, ושוב לא יהיה ניתן להסתירה. היא תעמיד את המשך השלום במבחן קשה.

מנהיגי ישראל יודעים זאת. ומכאן החשש מפני סגירת השער.

מנהיגי מצריים נדמה שזוהי אייבהנה בלבד. אין הם מסוגלים להבין איך יעדיף ישראלי ברי-דעת כמה שטחים ערבים על פני הסיכוי ההיסטורי להשתלבות במרחב כביר ועשיר.

האם התנהלות על הריגוריוזים שקומה כנגד מרכזי-מכרות ישראל בריאד? האם ישיבה בחברון חשובה מנחיתה כדמשק, כבגדאד, כבאלג'יר?

בסבלנות של עם עתיק, שנדמה לו כי ישראל היא צעירה פשוט אינה תוספת עדיין את עובדות-החיים, מסבירים המצרים שהם מוכנים לפסל את דרכה של ישראל אל העולם הערבי, לפתוח לפניה את הדלתות להיברות ולמשא-ומתן, לבנות גשרים על פני התהומות.

לשם כך צריכה מצריים להיות מעורה בעולם הערבי. בי. משום-כך, כל מעשה ישראלי המקשה על מעמדה של מצריים בעולם הערבי - סיפוח הגולן אתמול, מעשי-הדיכוי בשטחים הכבושים היום, הפלישה ללבנון מחר - יפגע בראש וראשונה בישראל עצמה. ולהיפך, כדאי לישראל לעזור למצריים לחזור אל חיק העולם הערבי.

האם לא מוכן מאלינו שבדאי לישראל שהמדינה הערבית היחידה, שחתמה עימה על הזוהר-שלום רישמו, תחיה מקובלת על שאר המדינות הערביות?

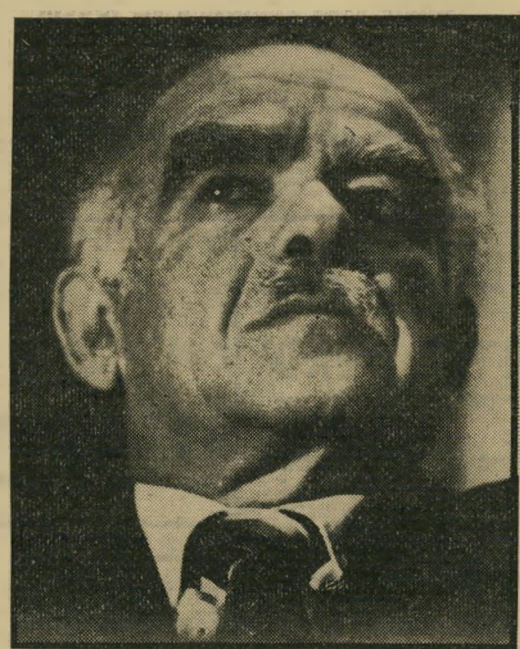
מטוסי אל-על, הנחותרים בקאהיר, עומדים על המסלול בין מצרים המדינות הערביות. הביתן הישראלי ביריד בקאהיר הניף את דגל ישראל בין דיגלי העמים הערביים. האם לא ברור לישראלים כי זוהי פריצת-הדרך שהם ציפו לה במשך שלושה דורות? אלא שכל הפיתויים האלה מבוזבזים על ממשלת-ישראל. הסיכוי ההיסטורי אינו מור-שך אותה. היא רוצה רק כדבר אחד: סיפוח הגדה, הרצועה והגולן לישראל. וזהו הרבר האחד המנוגד לחלוטין לאינטרס המצרי.

בגין, שרון ושמיר יודעים זאת. על כן אי נהם מאמרי נים בשלום הם, אלא רק ב"שלום קר", כפי שאמר השבוע שימחה אילין, ואין הם בטוחים גם בכך. הם חוששים מפני סגירת השער.

יעזור דבר. כי המחיר של עצירת-הנסיגה הוא כה כביר, עד כי אינו בא כלל בחשבון. פשוטו כמשמעו, התי-אכרות פורזיות של מדינת-ישראל.

אם היה נדמה לשמיר שהוא בא למצריים כשבידו אקדח טון, הסתבר לו שזהו אקדח-צעצוע. גרוע מזה: הסתבר לו שגם מאחורי ידעו שזהו אקדח-צעצוע. גם שודריהכנף המוכשר ביותר לא יצליח אם הקופאי של הכנף יודע שהוא מאיים עליו כבאקדח-מים.

עיניו של מובארכ, העניין נראה באור אחר לי-גמרי. אנוור אל-סאדאת בא לרוששים, בידעו כי הנוצמה הרמתית של מעשהו ההיסטורי

שרהחוף שמיר: אקדח-צעצוע

הכביר תאפיל על כן שאר החיבטים, ובכךלם בעיית-ירושלים.

אך גם אל-סאדאת לא חזר על כך. הוא בא לבאר-שבע, לחיפה, לאופירה, רגלו לא דרכה עוד על אדמת ירושלים. הוא ידע היטב כי כל ביקור נוסף, שיגרתי, בעיר זו יהווה התגרות בכל ערבי ובכל מוסלמי בעור-לם. מפני שהיה מתפרש כהכרה בסיפוח ירושלים המיו-רחת ומיקדש אל-אקצה לישראל.

לאחר מכן חקקה הכנסת את חוק-ירושלים, שהחמיר את המצב פי אלף.

"מדוע צריכה ישראל להכריז מילחמה על 800 מיליון מוסלמים בעולם?" שאל אותי אל-סאדאת - שאלה ריטורית - אחרי תסיקת חיקוק זה.

ואם אל-סאדאת הרגיש כך, הרי מובארכ עז אחת כמה וכמה.

שהרי אל-סאדאת נהרג בידי קנאים מוסלמיים. בעיני קנאים אלה, עניין ירושלים מאפיל על כל עניין אחר. הוא, יותר מכל שאר נושאי הסיכסוך, מלכד את המתנגדים להסכם השלום הישראלי-מצרי.

הסוגי מובארכ רוצה לצמצם את התהום בין מצריים והעולם הערבי, ואין הוא מסתיר זאת. הוא מתקדם בכיוון זה בצעדים זהירים, סבלניים. הוא בונה גשרים. הדרישה כי יבוא עתה לירושלים וירק בפניהם של כל המוסלמים האדוקים בעולם ובמצריים עצמה - הרי היא אבסורדית.

האמונה כי ניתן ללחוץ עליו לעשות כן, תוך איום נרמו בשיבוש הנסיגה, היא ילדותית.

ואינו החלטתה של ממשלת-ישראל לבטל את הביקור היא מטופשת. פירוש הדבר כי נשיא מצריים לא יזמן לישראל לעולם - שהרי הסיבה לאי-הזמנתו לא תיעלם אחרי ה-26 באפריל 1982. כך מחבלת ממשלת-ישראל בעצי מה בנומלמיזציה, שהיתה אמורה להיות הפרי העיקרי

את המילים היותר ציוריות בשפה הגרמנית "תבהלת-סגירת השער". (בגרמנית זהו באמת מילה אחת. היא נראית כך: Torschlusspanik).

זוהי פאניקה, שבה נתקף אדם או ציבור כשנדמה לו שעומדים לסגור לפניו את השערים, ושוב לא יוכל להציל את עצמו. למשל: כאשר מגיניה של עיר נצורה סוגרים את השער לפני חייליה שנתרו בחוץ, המבקר שים למלט את נפשו מירי האויב.

משהו כזה מתרחש עתה אצלנו. התאריך הגורלי - 26 באפריל 1982 - מתקרב. הזמן אוזל כמו הגרגירים האחרונים בשעון-החול.

כך מי שפוחד מפני השלום אחוז עתה כהלה.

כהלה של עוצריההנסיגה אינה מפתיעה. להיפך. הכל ידעו כי בשבועות האחרונים לפני סגירת-השער ייעשה נסיון נואש על-ידי שונאיהשלום, אנשי הימין הקיצוני הדתי והלאומני, לחבל בתהליך. השאלה היתה רק מה יהיו ממדיה של תנועת-ההתנגדות, כמה אנשים תצליח לגייס, ובאילו אמצעים היא עלולה להשתמש.

פקודת הממשלה לה"ל להקים מחסומים ולסגור את האיוורים המועדים-להחזרה היתה בלתי-נמנעת. גם כאן היתה רק שאלה אחת: מתי תאזור ממשלה אומללה זו עוז כדי לעשות את המוטל עליה. פקודת-השבוע באה באיחור, אך מטב מאוחר מאשר בכלל לא.

פרשה זו הולכת ומסתיימת. מאורעות השבוע היו הפצה הראשונה במערכת האחי-רונה של המחזה. עדיין לא ברור אם תהיה זאת, בסופו של דבר, קומדיה או טראגדיה. כך או כך - זהו מחזה צפוי. הוא יסתיים.

פאניקה מסוג אחר שוררת במישור הדיפלומטי. כאן קורים כמה דברים מוזרים.

אין שרי-חוף בישראל. יש אישיהמובצעים של דח"י המומחהדישעבר למעטפות-נפץ, לאומן קנאי וחד-ממדי, אשר ראשיהממשלה הטיג עליו דגל את ענייניההחוקי. הוא מנהל אותם ברוח המתאימה יותר למוסד.

שיגור איש זה בשעה זו למצריים היה מישה ממדרגה ראשונה. יצחק שמיר אינו מבין את המצ-רים, ואין גם כל סיכוי שיבין אותם ביום מן הימים. נראה כי גם שרי-חוף סובל מן התיסמונת של תבהלת-סגירת-השער. נדמה לו שעניו לפחות מן המצרים את כן אשר ניתן לם חוט בשבועות המעטים, שנתרו עד לפינוי.

ההנחיה היא פשוטה - פשוטה במובן של חוסר-תייחס, חוסר-עקביות, רדידות מחשבתית.

זוהי: עד ה-26 באפריל נאלצים המצרים לאכול כל צפרדע שנאכלי אותם. החל ב-26 באפריל הם יחדלו מלאכול בכלל את המאכלים שנגייס להם.

זוהי תמונה מסולפת עד להחריר של היחסים בין שתי מדינות - שתי מדינות בבני, ושתי מדינות אלה כפרט. זוהי ראייה כוחנית גסה. כמעט וחייתי אומר: ראייה טרוריסטית.

היחסים בין מדינות מבוססים על תהליך של קח ותן. דיפלומט מוכשר משתדל לראות ולהבין את האי-טרטים של הצד השני. ולספק אותם עד כמה שאפשר תמורת סיפוק האינטרסים העצמיים.

מי שסבור כי ניתן להשיג משהו רק עני-ידי כפייה, עיירי איום ככוח והשימוש בכוח, בשיטת אולטימטום - יכול להיות מנהיג מוכשר מאוד של אירגון טרוריסטי. אבי הוא לא יצאח כשרהחוף.

זרקע זה יש לראות את העסקיביש של ביקור חוסני מובארכ בארץ.

שמיר סבר כי אפשר לכפות על הנשיא המצרי לבקר בירושלים המסופחת. הוא האמין כי מובארכ ייבהל מפני אולטימטום ישראלי מוסווה, ערב הנסיגה משארית-סיני. איך זה יעז מובארכ לסרב לדרישת בגין? הרי עליו לקחת בחשבון שבגין עלול להתרגז, שיעניק למובארכ את "טיפול שביד" או "טיפול ויינברגר", ושיעצור את הנסיגה!

אם אכן נרמז רמז כזה לקאהיר, הרי אנשי הצמרת המתוחכמים שם היו עלולים להתפקע מצחוק. יש להעריצים על כן התאפקו ולא צחקו מפני השררהאורח.

כי אי-אפשר לעצור את הנסיגה. כל מדינאי מצרי יודע זאת, כשם שודע זאת כל ברידת אחר בעולם. חזק מרעשי-אמה, אשר יבלע את שתי המדינות, לא